

Debatt

”Diskrimineringslagen behöver utvidgas”

Det saknas ett heltäckande skydd mot diskriminering i offentlig verksamhet, skriver DO och Sveriges 18 antidiskrimineringsbyråer.

Publicerad: 18 april 2023, 05:30

Det här är opinionsmaterial

Åsikterna som uttrycks här står skribenten/skribenterna för.

Lars Arrhenius, Nora Emanuelsson, Olivia Novotny Bill, Annika Lindström, Sandra Isaksson, John Stauffer, Johanna Ingemarsson och Jenny Saba Persson.

Foto: Tomas Gunnarsson, David Lagerlöf, Filip Jedraszak

Ämnen i artikeln:

Diskriminering

Diskrimineringslagen har en begränsning som gör att många myndigheters verksamhet inte omfattas av något förbud mot diskriminering. I stället är det då enbart ett diskriminerande bemötande

som är förbjudet. Det innebär att det inte finns ett heltäckande skydd mot diskriminering i offentlig verksamhet. Det här måste åtgärdas omgående.

I början av mars uttryckte Lagrådet kritik mot ett antal lagförslag från regeringen som skulle ge främst polisen utökade befogenheter att genomföra kontroller, inklusive inre utlänningskontroller, i gränsnära områden utan att det finns en misstanke om brott. Lagrådet skriver i sitt yttrande att förslagen är problematiska från både rättssäkerhets- och diskrimineringssynpunkt.

LÄS MER: [Kommunerna som är vårbudgetens förlorare](#)

Även Diskrimineringsombudsmannen, DO, uttryckte i ett remissvar i mars 2022 liknande farhågor och ansåg att det inte gick att tillstyrka förslaget. Vad det handlar om är att förslagen innebär betydande risker för godtycklighet och att ett urval skulle kunna grundas på diskriminerande etnisk profilering.

DO och Sveriges 18 antidiskrimineringsbyråer tar varje år emot många anmälningar rörande etnisk profilering. Gemensamt för dessa är att personerna som gjort anmälningarna har blivit utvalda av exempelvis polis, tulltjänstemän eller biljettkontrollanter för kontroll, utan att få någon motivering till varför. Det är inte sällan afrosvenskar, romer eller personer som är, eller uppfattas vara muslimer. Utpekandet har skett så regelbundet att det har övertygat personerna om att det handlar om etnisk profilering.

I juni förra året tillerkände Justitiekanslern, JK, en man ett skadestånd på 10 000 kronor för att Tullverket utan grund hade stoppat och utfört kroppsvisitering på honom. Det var givetvis ett viktigt och välkommet beslut. Tullverket hade för JK inte kunnat förklara varför myndigheten ansåg sig ha haft anledning att tro att resenären var inresande från utlandet. JK konstaterade därför att Tullverkets kontroll och den integritetskänsliga kroppsvisiteringen hade utgjort en kränkande behandling av mannen.

Men frågan är varför tulltjänstemännen valde ut just den man det handlade om? Kan det ha varit för att han var den enda icke-vita mannen i vagnen? Kan det ha varit diskriminering eller etnisk profilering? Det vet vi inte. Frågan om ifall det kunde vara diskriminering i strid med Europakonventionen bedömde JK att myndigheten inte kunde besvara inom ramen för sin tillsyn.

Det var Malmö mot diskriminering, en av Sveriges 18 antidiskrimineringsbyråer, som anmälde ärendet till JK. Beslutet var betydelsefullt, men diskrimineringsfrågan är alltså ännu obesvarad. I det här och flera andra fall har vi tvingats konstatera att det inte går att utreda och driva ärendet vidare. Detta eftersom det inte har varit bemötandet i sig

som varit diskriminerande, utan den möjliga diskrimineringen har legat i själva urvalet. Om myndigheternas agerande hade omfattats av diskrimineringslagen skulle det ha varit möjligt att utkräva svar på varför en viss person valts ut i det här och andra fall.

Det här är skälet till att DO, när det 2013 framkom att polisen i Skåne hade upprättat register över romer, i sin tillsyn inte kunde granska själva sakfrågan. Det vill säga om det var fråga om etnisk profilering och om det var fråga om diskriminering. Trots att exempelvis Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden i sin granskning bland annat konstaterade att det inte kunde anses finnas skäl till att cirka 1000 barn hade registrerats, eller att det inte fanns ett behov att registrera alla de personer som inte bodde i Skåne, fick DO i sitt beslut nöja sig med att rekommendera polisen att själva se över om det kunde vara så att de hade använt sig av etnisk profilering.

Vi upplever att dagens utformning av lagen, som undantar myndighetsutövning av bland annat tull och polis, utgör en begränsning i individers skydd mot diskriminering från myndigheternas sida. Många är exemplen där diskrimineringslagens tillkortakommande när det gäller offentlig verksamhet har lett till att vi har ansett oss förhindrade att bistå enskilda personer som har upplevt en missgynnande behandling.

Enligt oss är det en absolut nödvändighet att diskrimineringslagens förbud mot diskriminering utökas till att även omfatta myndigheters åtgärder – eller underlåtenhet att vidta åtgärder – i förhållande till allmänheten. Ett sådant förslag presenterades i betänkandet Ett utökat skydd mot diskriminering (SOU 2021:94) och ligger nu på regeringens bord.

Vi vill därför nu tillsammans uppmana regeringen att snarast ta de steg som krävs för att åtgärda denna uppenbara lucka i skyddet mot diskriminering.

Lars Arrhenius
Diskrimineringsombudsman

Per Hydén
Verksamhetschef, Agera Värmland

Nora Emanuelsson
Verksamhetsledare, Antidiskrimineringsbyrån Fyrbodals

Jannie Lehman
Verksamhetsansvarig, Antidiskrimineringsbyrån Norra Skåne

Annika Heikkinen

Verksamhetsledare, Antidiskrimineringsbyrån Stockholm norr

Bojan Brstina

Verksamhetschef, Antidiskrimineringsbyrån Stockholm Syd

Maria Hammarström

Verksamhetsledare, Antidiskrimineringsbyrån Sydost

Olivia Novotny Bill

Verksamhetsledare, Antidiskrimineringsbyrån Uppsala

Annika Lindström

Verksamhetschef, Antidiskrimineringsbyrån Väst

Sandra Isaksson

Ordförande, Byrån mot Diskriminering i Östergötland

John Stauffer

Chefsjurist, Civil Rights Defenders

Maja Sköld

Verksamhetsledare, Diskrimineringsbyrån Gävleborg

Amélie Poletti Lundström

Verksamhetsansvarig, Diskrimineringsbyrån Humanitas

Johanna Ingemarsson

Tf verksamhetschef, Malmö mot Diskriminering

Ulrika Wiborgh

Verksamhetsledare, Rättighetscentrum Dalarna

Sofie Johansson

Verksamhetsledare, Rättighetscentrum Halland

Jenny Saba Persson

Verksamhetsledare, Rättighetscentrum i Västerbotten

Stina Carlsson

Verksamhetsledare, Rättighetscentrum i Norrbotten

Caroline Daly

Verksamhetsansvarig, Örebro Rättighetscenter

Det här är opinionsmaterial